

Gramatické minimum Němčina pro historiky

Pro naše překladatelské úkoly je absolutní prioritou pochopení chování a vlastností německých sloves. Ve druhé etapě pak vyjadřování některých jevů (zejména min. časy, pasivum) prostřednictvím sloves ve větě.

I. Německá slovesa jako slovní druh (zejména v minulém čase)

1) **pravidelná** slovesa - regelmäßige Verben

- minulý čas u pravidelných sloves se tvoří přidáním přípony (e)te

příklad:

	fragen	antworten
ich	fragte	antwortete

2) **nepravidelná** slovesa - unregelmäßige Verben

- nepravidelná slovesa mají své vlastní tvary préterita, které je nutné se naučit nazpaměť

	bitten	helfen	bleiben	kommen	streiten
ich	bat	half	blieb	kam	stritt
er, sie, es	bat	half	blieb	kam	stritt

3) **pomocná** slovesa - Hilfsverben

	haben	sein	
wich	hatte	war	wurde
du	hattest	warst	wurdest
er, sie, es	hatte	war	wurde
wir	hatten	waren	wurden
ihr	hattet	wart	wurdet

	haben	sein	
sie, Sie	hatten	waren	wurden

4) **modální** slovesa - Modalverben

	müssen	sollen	können	dürfen	wollen	mögen
ich	musste	sollte	konnte	durfte	wollte	mochte
du	musstest	solltest	konntest	durftest	wolltest	mochtest
er, sie, es	musste	sollte	konnte	durfte	wollte	mochte
wir	mussten	sollten	konnten	durften	wollten	mochten
ihr	musstet	solltet	konntet	durftet	wolltet	mochtet
sie, Sie	mussten	sollten	konnten	durften	wollten	mochten

Slovesa s odlučitelnými a neodlučitelnými předponami

Některá německá slovesa v textu odlučují předponu. PŘEDPONY ODLUČITELNÉ- ab-, an-, auf-, aus-, bei-, ein-, mit-, nach-, vor-, weg-, zu-. Jedná se o velmi frekventovaný jev. Pro naše účely není třeba se je učit zpaměti. Důležité však je vědět, že **předpony mění význam slovesa** (lassen = nechat, sich **niederlassen**=usadit se).

Příklad:

austrreten - vystoupit: ... **tratt**..... **aus**

ausbreiten. ...breitete.....aus.

Chlodwig **breitete** seine Herrschaft über ganz Gallien **aus**.

Při časování se **předpona** odloučí od základu slovesa a **stojí na konci věty**. (Ve vedlejší větě podřadící stojí na konci souvětí opět se základem slovesa). Odlučitelnou předponou může být i sloveso nebo část slova.

Příklad:

kennelernen - seznámit se: Er **lernte** sie **kennen**.

II. Německá slovesa ve skladbě věty.

Minulý čas

Minulý čas lze v německém jazyce vyjádřit třemi způsoby. Existují dva minulé časy (perfektum a preteritum) a jeden předminulý (plusquamperfektum).

Neexistuje žádné pravidlo pro přesné použití perfekta nebo preterita, zda se v daném případě musí použít to či ono (s výjimkou plusquamperfekta, které má své specifické postavení). Přesto se využití obou minulých časů trochu liší.

Preteritum

- používá se především pro vyjádření minulého času v psané formě - zprávy, média, knihy a je typický pro dějepisné texty, na kterých budeme překladové dovednosti trénovat.
- dále velmi často i v mluvené formě pro slovesa *haben* a *sein* (místo perfekta)
- téměř vždy pro spojení *es gibt* (*es gab*) a modální slovesa
- sloveso stojí ve větě na druhém místě s výjimkou otázky, kde je na místě prvním

Příklad:

Er **herrschte** als König.

Perfektum

Perfektum se používá pro vyjádření minulého času především v mluveném projevu. Proto jej zde zmiňujeme pouze okrajově. Rozpoznáme jej podle **pomocného slovesa v přítomném čase** a významového slovesa ve tvaru **příčestí minulého**.

Příklad:

Er **hat** als König **geherrscht**.

Plusquamperfektum

V dějepisných textech často používaný! Rozpoznáme jej podle **pomocného slovesa v minulém čase** a významového slovesa ve tvaru **příčestí minulého**.

Er **hatte** als König **geherrscht**.

Trpný rod v minulém čase - préteritum

- oproti perfektu se préteritum (Passiv - Präteritum) používá především v psané formě a v dějepisných textem je velmi časté!

- vyjadřuje se spojením slovesa **werden** v préteritu (**wurden**), které stojí ve větě na druhém místě (s výjimkou otázky) a příslušného slovesa v **příčestí minulém** (Partizip II).

wurden + sloveso v příčestí minulém

Příklad:

Der Vormarsch **wurde** von einer Gegenoffensive an der Marne gestoppt.
In den Marken **wurden** Bauern zum Bau von Burgen verpflichtet.

wurde + gestoppt

wurden + verpflichtet.

- **vyskytuje-li se ve větě zároveň modální sloveso**, pak se sloveso **werden** uvádí v infinitivu až na konec věty a minulý čas je vyjádřen pomocí **préterita modálního slovesa**, které je ve větě na druhém místě (opět s výjimkou otázky)

Příklad:

Sachsen **konnten** erst nach rund 30jährigem Kampf bezwungen **werden**.

konnten + bezwungen + **werden**.

Jen pro úplnost dodáváme tvary pasiva, které se v textech vyskytují pouze výjimečně:

Trpný rod - perfektum

- v mluvené formě se trpný rod tvoří především prostřednictvím minulého času perfekta (Passiv - Perfekt) a to podle vzorce:
sloveso **sein** (v příslušné osobě) + příslušné sloveso v příčestí minulém + **worden**

Trpný rod v předminulém čase - plusquamperfektum

- ani tato forma minulého času, který se udál před jiným minulým časem nebo ve vzdálené minulosti, není příliš používána
- tvoří se stejně jako v perfektu s tím rozdílem, že sloveso **sein** je v préteritum ve formě **waren**.